

MEMO

Onderwerp:
Quick scan natuurwetgeving bestemmingsplan
Partiële herziening Maastricht West

Maastricht,
13 september 2013

Projectnummer:
B02043.000305.0100

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Van:
drs. C.M. van Steenwijk-Bolle

Opgesteld door:
drs. C.M. van Steenwijk-Bolle

Afdeling:
Divisie M&R Maastricht

Ons kenmerk:
077266602:B

Aan:
Gemeente Maastricht

Kopieën aan:
Max Klasberg

Aanleiding en doel

De Gemeente Maastricht is momenteel bezig met het opstellen van het bestemmingsplan “Partiële herziening Maastricht West”, waarbinnen de verbreding van het wegprofiel en de verbreding van aangrenzende fietspaden mogelijk wordt gemaakt. Vanwege de herinrichting van deze weg kan het zich voordoen dat er beschermde natuurwaarden aangetast, verstoord of vernietigd worden. Daartoe is het noodzakelijk het plan te toetsen aan de vigerende natuurwetgeving en in het bijzonder aan de Flora- en faunawet. Om zicht op te krijgen op mogelijke overtredingen is ARCADIS door de Gemeente Maastricht gevraagd een quick scan natuurwetgeving uit te voeren. Daartoe zijn de effecten van het plan op beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet onderzocht en beoordeeld. Tevens zijn de (mogelijke) effecten op beschermde gebieden in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur, Provinciale ontwikkelingszone Groen en de Natuurbeschermingswet 1998 beoordeeld. In voorliggende memo worden de resultaten van deze quick scan uiteengezet.

Methodiek

De quick scan natuurwetgeving is uitgevoerd aan de hand van een bureauonderzoek en een veldbezoek aan het plangebied. Tijdens het bureauonderzoek zijn de beschikbare verspreidingsgegevens van de te verwachten beschermde flora en fauna bestudeerd. Daarbij is gebruik gemaakt van de waarnemingsgegevens van de Nationale Databank flora en fauna (NDFF) en verspreidingsatlassen van de relevante beschermde soorten. Daarnaast zijn de reeds beschikbare flora- en faunagegevens en de resultaten van eerder uitgevoerde flora- en faunaonderzoeken in het kader van de Belvédère¹, het Bestemmingsplan Noorderbrug e.o.² en Bosscherveld Noord³ bestudeerd.

¹ ARCADIS, 2013. Natuurtoets en raamwerk natuur voor ruimtelijke ontwikkelingen Belvédère, 5 april 2013, kenmerk: 077032601:0.4.

² ARCADIS, 2012, Natuurtoets BP Noorderbrug e.o., 24 mei 2012, kenmerk: 076445864:0.1.

³ ARCADIS, 2013, Ontwikkeling Bosscherveld-Noord – Natura 2000 en Beschermd natuurmonument Hoge Fronten, 3 januari 2013, kenmerk: 076661230:0.9.

De website van de provincie Limburg⁴ is geraadpleegd voor informatie over de beschermde gebieden in de omgeving, de beschermde natuurwaarden in deze gebieden en verspreidingsgegevens van broedvogels en planten.

Om te bepalen of er negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde soorten, is op 28 augustus 2013 een veldinspectie uitgevoerd in het plangebied. Daarbij heeft een ecooloog van ARCADIS het plangebied beoordeeld op het (mogelijk) voorkomen van beschermde flora en fauna, op basis van aanwezige habitats (habitatgeschiktheidsbeoordeling). Tevens is gelet op aanwezige (beschermde) soorten (zichtwaarnemingen en sporen). Het plangebied was toegankelijk en is in zijn geheel onderzocht.

Huidige situatie plangebied

Het plangebied bestaat uit een deel van de doorgaande weg in de wijk Caberg in Maastricht en de directe omgeving van deze weg.

Het plangebied betreft van west naar oost de Fagotstraat, de Frans van de Laarstraat en de Fort Willemweg tot aan de kruising met de Kastanjelaan. De bestaande weg is reeds in de huidige situatie een druk bereden autoweg, met aan beide zijden een fietspad en over het grootste deel aan beide zijden een voetpad. Langs de weg liggen een aantal groenstroken of bermen, die zijn ingericht als grasland met vrijstaande bomen en/of hagen. Rondom de weg liggen woningen, een school en een groen ingerichte speeltuin. Ten zuiden van de Fort Willemweg ligt een agrarisch perceel dat in de huidige situatie is ingericht als akker. Het plangebied ligt op 200 meter ten noordwesten van het Beschermd natuurmonument Hoge Fronten. In onderstaande figuur is het plangebied weergegeven op luchtfoto-ondergrond.

⁴ Bron: www.limburg.nl

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rode lijn) op luchtfoto-ondergrond

Voorgenomen ontwikkeling

Binnen het plangebied zal de weg en aangrenzende fietspaden op verschillende plaatsen worden verbreed. Als gevolg daarvan worden (delen van) bestaande groenstroken (die nu bestemd zijn als groenzone) bestemd als verkeer, en omgevormd tot autorijbaan of fiets- en/of wandelpad. Daarbij worden de aanwezige hagen en heesters in de groenvoorzieningen verwijderd, en wordt een boom ter plaatse van de Brusselseweg gekapt. Alle andere bomen in het plangebied blijven gehandhaafd. Vlak langs het plangebied ligt een woning (Frans van de Laarstraat nr. 2), die vanwege de herinrichting van de weg zal worden gesloopt. Tevens wordt mogelijk de lage aanbouw van het café aan de Brusselseweg nr. 222 gesloopt.

In het nieuwe wegontwerp is een groene middenberm voorzien. Daarnaast wordt een deel van het agrarisch perceel ten zuiden van de Fort Willemweg bestemd als groen (huidige bestemming is agrarisch). In het bestemmingsplan wordt daarnaast de geluidscontour van het gezoneerde industrieterrein 'Bosscherveld' aangepast (op één zonepunt). In bijlage 1 is de verbeelding van het Bestemmingsplan "Partiële herziening Maastricht West" weergegeven.

Mogelijke effecten

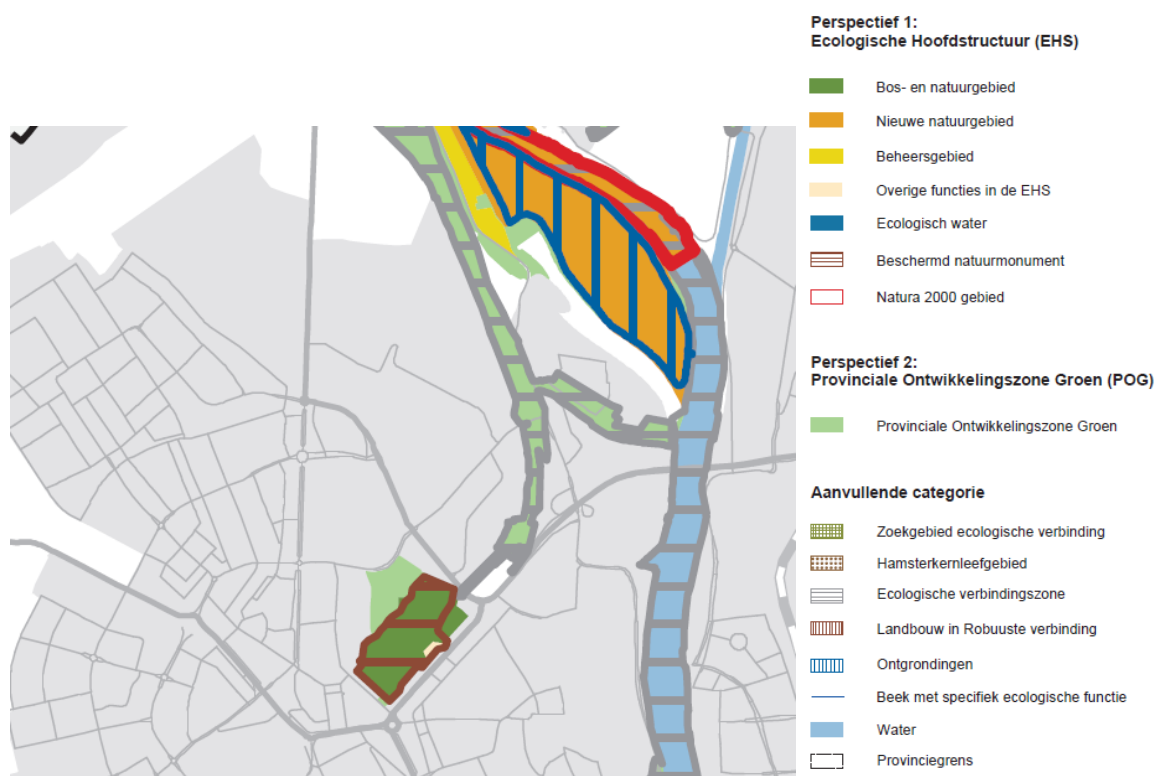
Als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen de volgende effecten mogelijk optreden op beschermde gebieden of soorten:

- Ruimtebeslag:
 - Permanent ruimtebeslag als gevolg van de verbreding van de bestaande weg en aangrenzende fietspaden.
 - Tijdelijk ruimtebeslag als gevolg van tijdelijke inrichting van werkterreinen langs het plangebied.
- Versnippering, als gevolg van een toename van barrièrewerking die de verbreding van de weg veroorzaakt.
- Verstoring, als gevolg van de toename van verkeer ter plaatse van de weg.
- Vermesting en verzuring, door een toename van stikstofdepositie als gevolg van de toename van verkeer ter plaatse van de weg.

Aanwezigheid beschermde gebieden en soorten

Beschermde gebieden

In onderstaande figuur zijn de beschermde gebieden in de omgeving van het plangebied aangegeven. Hieruit blijkt dat het agrarische perceel ten zuiden van de Fort Willemweg is aangewezen als Provinciale ontwikkelingszone Groen (POG). Op 200 meter ten zuidoosten van het plangebied ligt het Beschermd natuurmonument Hoge Fronten. Op grotere afstand, ten oosten van het plangebied is de goederenspoorlijn Maastricht-Lanaken en een deel van het spooremlacement aangewezen als ecologische verbindingszone en POG. Ten oosten hiervan ligt het Natura 2000-gebied Grensmaas. In bijlage 2 is een toelichting op het wettelijk kader van de Ecologische Hoofdstructuur, Provinciale ontwikkelingszone Groen en de Natuurbeschermingswet 1998 opgenomen.

Figuur 2: Groene waardenkaart Provincie Limburg (2011)

Beschermde soorten

In onderstaande tabel is aangegeven welke beschermde soorten (in het kader van de Flora- en faunawet) zijn aangetroffen in of in de directe omgeving van het plangebied, en welke soorten – op basis van de geschiktheid van het habitat – mogelijk kunnen voorkomen binnen het plangebied. Daarbij is een zone van circa 250 meter rondom het plangebied als invloedsgebied gehanteerd. Tevens zijn de geraadpleegde bronnen in de tabel vermeld. In bijlage 2 is een toelichting op het wettelijk kader van de Flora- en faunawet opgenomen.

Soortgroep	Soort	Mogelijke functie plangebied	Beschermingsstatus	Bron
Vleermuizen	Baard/brandtsvleermuis, Gewone dwergvleermuis Grootoorvleermuis Rosse vleermuis Ruige dwergvleermuis	Mogelijke verblijfplaatsen, vliegroute en foerageergebied	Ff-wet, tabel 3, bijlage IV HR	Beoordeling habitatgeschiktheid tijdens veldbezoek 28-08-'13; Natuurtoets RO Belvédère (Arcadis, 2013)
Grondgebonden zoogdieren	Steenmarter	Foerageergebied	Ff-wet, tabel 2	Nationale databank Flora en fauna (waarnemingen in periode jan. 2008- aug. 2013);
	Ree Vos Konijn Huisspitsmuis	Foerageergebied	Ff-wet, tabel 1	Nationale databank Flora en fauna (waarnemingen in periode jan. 2008- aug. 2013); waarnemingen veldbezoek 28-08-'13

Soortgroep	Soort	Mogelijke functie plangebied	Beschermingsstatus	Bron
Broedvogels	Buizerd	Foerageergebied	Ff-wet, broedvogels jaarrond beschermd	Nationale databank Flora en fauna (waarnemingen in periode jan. 2008- aug. 2013)
	Huismus	Foerageergebied, mogelijk nestlocatie	Ff-wet, broedvogels jaarrond beschermd	Nationale databank Flora en fauna (waarnemingen in periode jan. 2008- aug. 2013; inschatting o.b.v. veldbezoek 28-08-'13)
	Gierzwaluw	Foerageergebied, mogelijk nestlocatie	Ff-wet, broedvogels jaarrond beschermd	Inschatting o.b.v. veldbezoek 28-08-'13
	Diverse soorten overige broedvogels, waaronder Ekster, Zwarte kraai, Groene specht, Boomkruiper, Grasmus.	Foerageergebied, broedgebied	Ff-wet, vogels	Nationale databank Flora en fauna (waarnemingen in periode jan. 2008- aug. 2013) en broedvogelwaarnemingen Provincie Limburg
Reptielen	Hazelworm	Alleen in omgeving, plangebied niet geschikt als leefgebied	Ff-wet, tabel 3, bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.	Nationale databank Flora en fauna (waarneming in periode jan. 2008- aug. 2013); Natuurtoets RO Belvédère (Arcadis, 2013)
	Muurhagedis	Alleen in omgeving, plangebied niet geschikt als leefgebied	Ff-wet, tabel 3, bijlage IV HR	Nationale databank Flora en fauna (waarneming in periode jan. 2008- aug. 2013); Natuurtoets RO Belvédère (Arcadis, 2013)
Amfibieën	Vroedmeesterpad	Alleen in omgeving, plangebied niet geschikt als leefgebied	Ff-wet, tabel 3, bijlage IV HR	Nationale databank Flora en fauna (waarneming in periode jan. 2008- aug. 2013); Natuurtoets RO Belvédère (Arcadis, 2013)
	Alpenwatersalamander	Alleen in omgeving, plangebied niet geschikt als leefgebied	Ffwet, tabel 2	Nationale databank Flora en fauna (waarneming in periode jan. 2008- aug. 2013)
	Bruine kikker Gewone pad Kleine watersalamander	Alleen in omgeving, plangebied niet geschikt als leefgebied	Ff-wet, tabel 1	Nationale databank Flora en fauna (waarneming in periode jan. 2008- aug. 2013)
Vaatplanten	Grote kaardebol Grasklokje	Alleen standplaatsen in omgeving, niet binnen plangebied	Ff-wet, tabel 1	Nationale databank Flora en fauna (waarneming in periode jan. 2008- aug. 2013)
	Wilde marjolein	Alleen standplaatsen in omgeving, niet binnen plangebied	Ff-wet, tabel 1	Nationale databank Flora en fauna (waarneming in periode jan. 2008- aug. 2013)

Tabel 1 Beschermden soorten die zijn aangetroffen of mogelijk kunnen voorkomen in of in de directe omgeving van het plangebied.

Effectbeschrijving en -beoordeling

In deze paragraaf worden de effecten van het bestemmingsplan Maastricht-West op beschermde gebieden en soorten beschreven en beoordeeld.

Effecten op EHS en Provinciale ontwikkelingszone groen

De zone ten zuiden van de Zuid Willemsweg is aangewezen als Provinciale ontwikkelingszone Groen. Binnen de POG geldt een ontwikkelingsgerichte basisbescherming, waarbij behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden richtinggevend zijn. In het bestemmingsplan wordt geregeld dat binnen deze zone een strook wordt bestemd als groen. De huidige bestemming van deze strook is agrarisch, en bestaat in de huidige situatie uit akkerland. Aangezien deze strook als groenzone wordt ingericht blijft het behoud en ontwikkeling van natuur en landschapswaarden gewaarborgd. De ecologische verbindingszone ten oosten van het plangebied wordt niet aangetast of doorsneden door het plangebied. Negatieve effecten op de POG zijn om die reden uitgesloten.

De aangepaste geluidscontour rond het gezoneerde industrieterrein 'Bosscherveld' ligt buiten gebied dat is beschermd als Provinciale ontwikkelingszone Groen of Ecologische Hoofdstructuur. Negatieve effecten van deze aangepaste geluidscontour op de omliggende beschermde gebieden kunnen om die reden worden uitgesloten.

Effecten op Beschermd natuurmonument Hoge Fronten en Natura 2000-gebieden in omgeving

Samenhang met andere ontwikkelingen

De ontwikkeling van het bestemmingsplan Maastricht-West hangt nauw samen met andere ontwikkelingen in het Belvédère gebied in Maastricht. Voor de ontwikkeling van de Noorderbrug en Bosscherveld Noord zijn reeds toetsingen uitgevoerd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (ARCADIS, 2012⁵; ARCADIS, 2013⁶). In het verkeersmodel dat bij deze toetsingen is gebruikt, is gebruik gemaakt van één verkeersmodel, waarin alle samenhangende ontwikkelingen zijn meegenomen. Daarin is het wegontwerp en de voorziene verkeersontwikkeling binnen het plangebied van bestemmingsplan Maastricht-West als uitgangspunt meegenomen. Hierdoor komen de effecten van het bestemmingsplan Maastricht-West overeen met de reeds uitgevoerde toetsingen van de Noorderbrug e.o. en Bosscherveld-Noord.

Effecten

Het Beschermd natuurmonument Hoge Fronten ligt op 200 meter ten zuid-oosten van het plangebied. De verbreding van de weg en de toename van verkeer ter plaatse van het plangebied van bestemmingsplan Maastricht-West kan mogelijk leiden tot een toename van geluidsverstoring en een toename van vermist en verzuring als gevolg van stikstofdepositie. Vanwege de afstand tot het plangebied kunnen effecten van ruimtebeslag of versnippering/ barrièrewerking worden uitgesloten.

⁵ ARCADIS, 2012, Natuurtoets BP Noorderbrug e.o., 24 mei 2012, kenmerk: 076445864:0.1.

⁶ ARCADIS, 2013, Ontwikkeling Bosscherveld-Noord – Natura 2000 en Beschermd natuurmonument Hoge Fronten, 3 januari 2013, kenmerk: 076661230:0.9.

- *Effecten van verstoring*

Uit de uitgevoerde geluidsberekeningen voor de bestemmingsplannen Bosscherveld noord en de Noorderbrug e.o. blijkt dat er op de Hoge Fronten geen toename is van geluid als gevolg van de ontwikkeling. Er is in het gebied zelfs een kleine afname van de geluidsbelasting, als gevolg van de verschuiving van verkeersstromen. Er is op de wegen die direct langs de Hoge Fronten lopen een aanzienlijke afname van verkeer, waardoor ook de geluidsbelasting op het gebied als gevolg van het verkeer per saldo afneemt. De wezenlijke kenmerken van het Beschermd natuurmonument worden derhalve niet aangetast. Uit de toetsingen blijkt daarnaast dat, gezien de afstanden van het plangebied tot nabijgelegen Natura 2000-gebieden het effect van geluid is uitgesloten.

- *Effecten van vermesting en verzuring*

De ontwikkeling in het plangebied en omgeving leidt tot een verandering van verkeer. Als gevolg van de verandering van wegverkeer, verandert ook de depositie van uitgestoten gassen, waaronder stikstof. Uit de uitgevoerde depositieberekeningen voor de bestemmingsplannen Bosscherveld noord en de Noorderbrug e.o. blijkt dat de stikstofdepositie slechts toeneemt in te verwaarlozen hoeveelheden. Effecten als gevolg van de stikstofuitstoot zijn daardoor uitgesloten voor de omliggende Natura 2000-gebieden. Voor het Beschermd natuurmonument Hoge Fronten verbetert de situatie zelfs aanzienlijk. Aangezien het verkeer in de directe omgeving als gevolg van de ontwikkeling afneemt is er per saldo zelfs een aanzienlijke afname van stikstofdepositie op het gebied. Voor de ontwikkeling in het plangebied Maastricht-West is er als gevolg daarvan geen effect van een toename van stikstofdepositie als gevolg van een toename en verplaatsing van verkeer op het Beschermd natuurmonument Hoge Fronten en de omliggende Natura 2000-gebieden.

Effecten op beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet

Vleermuizen

Uit de beschikbare bronnen blijkt dat er verschillende soorten vleermuizen voorkomen in de omgeving van het plangebied. De te slopen woning langs het plangebied is vanwege de aanwezigheid van spouwopeningen in de muren en openingen onder de dakpannen mogelijk geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Tevens is de aanbouw van het café mogelijk geschikt voor vleermuizen vanwege openingen in de muren. Bij sloop van deze gebouwen kunnen daardoor mogelijk verblijfplaatsen verdwijnen. Binnen en direct aangrenzend aan het plangebied staan een aantal grote, oudere bomen (voornamelijk Noorse esdoorns, een Gewone esdoorn en een aantal Gewone essen) met een diameter van ca. 40-70 cm. Deze bomen, waaronder de te kappen boom (Gewone es) ter plaatse van de Brusselseweg, beschikken mogelijk over geschikte holtes die als verblijfplaats voor vleermuizen kunnen dienen. Tevens kunnen deze bomen dienst doen als foerageergebied voor vleermuizen. Bij kap van de boom ter plaatse van de Brusselseweg kan daardoor mogelijk leefgebied van vleermuizen verdwijnen. Negatieve effecten op vleermuizen als gevolg van de ontwikkelingen in het plangebied kunnen om die reden niet worden uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

In de omgeving van het plangebied is Steenmarter waargenomen. De mogelijk te slopen gebouwen zijn niet geschikt als verblijfplaats voor de Steenmarter. Negatieve effecten op deze soort kunnen om die reden worden uitgesloten. Daarnaast zijn een aantal algemene soorten zoogdieren waargenomen in de omgeving van het plangebied: Ree en Vos zijn in de omgeving van het plangebied waargenomen.

Sporen van Konijn en een dood exemplaar van de Huisspitsmuis zijn in de bermen binnen het plangebied waargenomen. De werkzaamheden binnen het plangebied kunnen mogelijk leiden tot verstoring en aantasting van leefgebied van deze soorten.

Broedvogels

- *Huismus en gierzwaluw*

Uit de gegevens van de NDFF blijkt dat in de directe omgeving Huismus is waargenomen. Er zijn geen waarnemingen bekend van Gierzwaluwen. Wel blijkt uit de verspreidingsatlassen dat zowel de Huismus als Gierzwaluw in deze omgeving in grote dichtheden voorkomt. De woning langs het plangebied is vanwege de openingen onder dakpannen en holtes in de muren mogelijk geschikt als nestlocatie voor Huismus en Gierzwaluw. In de tuin van de woning staan groenblijvende heesters, en is voldoende groen in omliggende tuinen en perken aanwezig dat kan dienen als beschutting en voedselvoorziening voor de Huismus. Bij sloop van de woning en het verwijderen van het aanwezige groen kan daardoor mogelijk aantasting optreden van het leefgebied van Huismus en Gierzwaluw.

- *Overige broedvogels*

In de omgeving van het plangebied is een waarneming van Buizerd bekend. Het plangebied zelf is niet geschikt als leefgebied voor deze soort. Negatieve effecten van de ontwikkeling van het plangebied kunnen om die reden worden uitgesloten. Daarnaast zijn er waarnemingen van verschillende overige broedvogels bekend in de directe omgeving van het plangebied. Bij ontwikkeling van het plangebied in het broedseizoen kunnen mogelijk nestlocaties worden vernietigd of verstoord.

Reptielen

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen van Muurhagedis en Hazelworm bekend. Het plangebied en de hier aanwezige bermen en groenstroken zijn niet geschikt als leefgebied voor deze soorten. Negatieve effecten op deze soorten kunnen om die reden worden uitgesloten.

Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen van Vroedmeesterpad, Alpenwatersalamander, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander bekend. Het plangebied is vanwege de afwezigheid van voortplantingswateren en geschikt landhabitat ongeschikt als leefgebied voor deze soorten. Negatieve effecten op deze soorten kunnen om die reden worden uitgesloten.

Vaatplanten

In de omgeving van het plangebied zijn Wilde marjolein, Grote kaardebol en Grasklokje aangetroffen. De aanwezige groenstroken en bermen binnen het plangebied zijn ongeschikt als habitat voor deze soorten. Negatieve effecten op deze soorten kunnen om die reden worden uitgesloten.

Toetsing aan de natuurwetgeving en vervolgstappen

In deze paragraaf worden de effecten getoetst aan de natuurwetgeving, en wordt aangegeven of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Provinciale ontwikkelingszone groen

Uit de effectbeoordeling blijkt dat negatieve effecten van het bestemmingsplan Maastricht-West op de Provinciale Ontwikkelingszone Groen kunnen worden uitgesloten. Vervolgstappen in het kader van het Provinciaal Omgevingsplan van de Provincie Limburg zijn om die reden niet noodzakelijk.

Beschermd natuurmonument Hoge Fronten en Natura 2000-gebieden in omgeving

Uit de effectbeoordeling blijkt dat negatieve effecten van het bestemmingsplan Maastricht-West op het Beschermd natuurmonument Hoge Fronten en de omliggende Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten. Een vervolgstap in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is om die reden niet noodzakelijk.

Beschermde soorten

Mogelijke overtreding verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Uit bovenstaande effectbeoordeling blijkt dat mogelijk negatieve effecten kunnen optreden op vleermuizen, Huismus, Gierzwaluw en algemene grondgebonden zoogdieren. In onderstaande tabel is aangegeven welke verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet daarbij mogelijk worden overtreden. Daarbij is geen rekening gehouden met maatregelen die deze negatieve effecten kunnen voorkomen of mitigeren.

Soort/ soortgroep (beschermingsniveau Ff-wet)	Mogelijk effect door ingreep in plangebied	Overtreding verbodsbepalingen Flora- en faunawet				
		Art 8	Art 9	Art 10	Art 11	Art 12
Vleermuizen (tabel 3, HR)	Aantasting verblijfplaatsen en foerageergebied		x		x	
Algemene grondgebonden zoogdieren (Ree, Vos, Konijn, Huisspitsmuis) (tabel 1)	Verstoring leefgebied en individuen.		x		x	
Huisemus (vogels, jaarrond beschermd)	Aantasting en verstoring nestlocaties en leefgebied		x		x	x
Gierzwaluw (vogels, jaarrond beschermd)	Aantasting en verstoring nestlocaties en leefgebied		x		x	x
Overige broedvogels (diverse soorten; vogels)	Aantasting en verstoring nestlocaties		x		x	x

Tabel 2 Mogelijke overtredingen van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet

VERBODSARTIKELN FLORA- EN FAUNAWET

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Voor de algemene soorten zoogdieren en overige algemene soorten die voorkomen in het plangebied geldt een vrijstelling voor overtreding van de Flora- en faunawet in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Een ontheffingsprocedure hoeft niet doorlopen te worden voor de aantasting van de vastgestelde en te verwachten tabel 1-soorten binnen het projectgebied. Wel dient in alle gevallen de Algemene Zorgplicht in acht te worden gehouden (artikel 2 Flora- en faunawet, zie bijlage 5).

In het kader van de Algemene zorgplicht dienen de volgende maatregelen te worden uitgevoerd:

- De werkzaamheden gefaseerd in tijd en ruimte uitvoeren, zodat dieren voldoende ruimte en tijd hebben om te vluchten van het verstoorde gebied naar een aangrenzend geschikt en onverstoorde habitat.
- Te rooien vegetaties vooraf aan de werkzaamheden controleren op aanwezigheid van dieren.
- Dieren die zich langzaam voortbewegen (zoals egel) dienen verplaatst te worden tot buiten de zone waarin verstoring plaatsvindt, in een geschikt habitat.

Vervolgstappen

Om te voorkomen dat de bovengenoemde verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden, dient in eerste instantie voorkomen te worden het leefgebied van de betreffende soorten wordt aangetast. Indien niet voorkomen kan worden dat de gebouwen of de boom, die mogelijk dienst doen als leefgebied voor vleermuizen, Huismus of Gierzwaluw, worden gesloopt resp. gekapt, dan is nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk. Uit dit nader onderzoek zal blijken of de gebouwen of de boom daadwerkelijk dienst doen als verblijfplaats of leefgebied voor deze soorten, en welke maatregelen genomen kunnen worden om negatieve effecten op deze soorten te voorkomen of te mitigeren. Tevens zal hieruit blijken of een ontheffingsprocedure voor deze soorten in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. Indien er een verblijfplaats verdwijnt als gevolg van de ingreep (overtreding artikel 11 Flora- en faunawet), zijn in de meeste gevallen voldoende mitigerende maatregelen te treffen om te voorkomen dat de gunstige staat van instandhouding van de populatie wordt aangetast (zoals het aanbrengen van vleermuiskasten of duurzame voorzieningen aan omliggende gebouwen). Wel is in dat geval een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk⁷.

⁷ Dit is conform het huidige beleid van Dienst Regelingen en recente uitspraken van de Raad van State.

ARCADIS

Bijlage 1 Verbeelding bestemmingsplan “Partiële herziening Maastricht-West”

Bijlage 2 Wettelijk kader

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (2003) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. In de Flora- en faunawet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

Verbodsbepalingen

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

VERBODSBEPALINGEN FLORA- EN FAUNAWET

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Onder bepaalde voorwaarden is het mogelijk van de Minister van LNV vrijstelling te krijgen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Sinds 23 februari 2005 is een nieuw vrijstellingenbesluit in werking in de vorm van een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Hierin zijn de beschermde soorten in vier categorieën onderverdeeld. Afhankelijk van de categorie waarin een bepaalde soort valt, is een ontheffing (of Verklaring van geen bedenkingen in het kader van de Omgevingsvergunning) noodzakelijk of kan een vrijstelling gelden. Hieronder worden de regels per categorie besproken.

Algemene soorten tabel 1

Voor een aantal algemeen voorkomende beschermde planten en dieren geldt sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling van de in artikel 8 tot en met 12 genoemde verboden handelingen bij ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. De betreffende categorie soorten staan vermeld in tabel 1 van de Flora- en faunawet. De algemene zorgplicht (artikel 2) geldt wel.

Het komt er kortweg op neer dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (dus ook onbeschermde) en hun leefomgeving.

Zwaar beschermde soorten tabel 3

Het zwaarste beschermingsregime geldt voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor de door het ministerie van LNV per Algemene Maatregel van Bestuur (bijlage 1 AMvB artikel 75) aangewezen soorten. De betreffende categorie soorten staan vermeld in tabel 3 van de Flora- en faunawet.

Ontheffing hiervoor kan alleen onder de volgende voorwaarden:

- De werkzaamheden mogen het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengen, én
- Er is geen alternatief voor de activiteit, én
- De activiteit past binnen één van de in de wet genoemde belangen, én
- Wanneer het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van onder meer ruimtelijke inrichting of ontwikkeling, moeten de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat sprake is van ‘zorgvuldig handelen’.

Overige soorten tabel 2

Voor deze categorie geldt een vrijstelling wanneer wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. In de overige gevallen is voor het overtreden van verbodsbepalingen een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet vereist. Het Ministerie van LNV toetst ontheffingsaanvragen aan een aantal voorwaarden. De ingreep mag geen effect hebben op de ‘gunstige staat van instandhouding’ van de soort en verboden handelingen dienen in beginsel zoveel mogelijk te worden voorkomen. Het kan nodig zijn om mitigerende (verzachtende) en compenserende maatregelen te nemen om aan deze voorwaarden te voldoen.

Broedvogels artikel 11

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn.

De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen:
 - Bescherming van flora en fauna.
 - Veiligheid van luchtverkeer.
 - Volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen (overtreding verbodsbepaling artikel 11 van de Flora- en faunawet) slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen.

In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen. Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”.

Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

Categorie	Type verblijfplaats broedvogel
1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde Omgevingscheck⁸.

Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Vleermuizen artikel 11

Ook voor vleermuizen (alle tabel 3 Flora- en faunawet) geldt dat vaste verblijfplaatsen zwaar beschermd zijn conform artikel 11. Niet alleen de vaste verblijfplaatsen (kolonies) van vleermuizen zijn beschermd in het kader van de Flora- en faunawet, maar ook de vaste vliegroutes en foerageergebieden. Voor het al dan niet overtreden van verbodsbepaling artikel 11 van de Flora- en faunawet (verbod op het beschadigen of vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen) moet dan ook het effect op het totale functioneren van het leefgebied worden beoordeeld in de natuurtoets.

⁸ Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

EHS en POG

Binnen Limburg ligt een netwerk aan natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingen die planologisch beschermd zijn. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Provinciale Ontwikkelingszone Groen (POG)⁹.

Planologische basisbescherming

De Nota Ruimte (Ministeries van VROM, LNV, V&W en EZ, 2006) stelt dat ruimtelijke ingrepen moeten worden getoetst op mogelijke negatieve effecten voor de aanwezige natuur- en landschapswaarden.

Voor de gehele EHS geldt het 'nee, tenzij beginsel'.

Voor de POG geldt het 'ja, mits regime'. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn hier in tegenstelling tot de EHS wel mogelijk, mits er een groene tegenprestatie tegenover staat. Anders dan bij de EHS is het hier niet noodzakelijk om het zwaarwegend maatschappelijke belang en het gebrek aan alternatieven aan te tonen. Voor de EHS geldt het toetsingskader van het Structuurschema Groene Ruimte 1995 (SGR). Dit is overgenomen in de Nota Ruimte.

Beleidsregel mitigatie en compensatie natuurwaarden (2005)

Het compensatiebeginsel van het SGR is verder uitgewerkt in de Beleidsregel mitigatie en compensatie natuurwaarden van de provincie Limburg (6 september 2005). De provincie is het bevoegde gezag voor het goedkeuren van compensatieplannen (waarin ook de mitigatie is meegenomen).

Directe of indirecte aantasting van bos- en natuurgebied dient waar mogelijk te worden voorkomen. De provincie geeft slechts een vergunning, verklaring van geen bezwaar of goedkeuring wanneer:

- de aantasting wordt gemitigeerd en gecompenseerd volgens een compensatieplan;
- de verantwoordelijkheden ten aanzien van de uitvoering zijn vastgelegd in een compensatieovereenkomst of vergunning;
- het compensatieplan voldoet aan de richtlijnen zoals vastgelegd in de Beleidsregel mitigatie en compensatie natuurwaarden van Limburg.

Uitgangspunt in het compensatieplan is dat geen netto verlies optreedt aan natuur-, bos- en landschapswaarden. Dit uitgangspunt geldt overigens niet alleen voor de EHS en de POG, maar ook voor:

- Natura 2000-gebieden (Natuurbeschermingswet 1998);
- gebieden die vallen onder de Boswet;
- de als bos, natuur of landschapselement bestemde gebieden in het bestemmingsplan.

⁹ Op 21 juni 2005 hebben de Gedeputeerde Staten het Ontwerpbesluit tot wijziging van de Ecologische Hoofdstructuur ten behoeve van de Wet ammoniak en veehouderij vastgesteld. De Provinciale Ecologische Structuur (PES) is hiermee vervangen door de EHS en POG.

Spelregels EHS

Eind 2007 hebben de Ministeries van LNV en VROM en de provincie de 'Spelregels EHS' uitgebracht. Dit is een nieuw beleidskader voor het compensatiebeginsel, de EHS-saldobenadering en het herbegrenzen van de EHS. De oorspronkelijke 'Uitwerking compensatiebeginsel SGR' uit 1995 is hiermee vervangen door de 'Spelregels EHS'. Relevant is dat kwalitatieve effecten zoals verstoring en verdroging alleen worden meegenomen als het gaat om rechtstreekse werking. Conform Nota ruimte geldt namelijk geen 'externe werking' voor de EHS.

Daarnaast wordt niet alleen gekeken naar actuele natuurwaarden, maar ook naar ecologische potenties. Deze natuurwaarden zijn gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied inclusief de bijbehorende abiotische en biotische randvoorwaarden.

Externe werking

In de brief van 3 december 2004 heeft de minister van LNV, mede namens de minister van VROM, besloten om in de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime op gebieden in de nabijheid van de EHS te laten vervallen (TK 29 576, nr. 12). In een brief van 5 juni 2008 heeft de minister van LNV nogmaals aangegeven dat ingrepen buiten de EHS niet worden beoordeeld op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen de EHS (TK 29 576, nr. 12). In de beantwoording van een aantal vragen van de vaste Kamercommissie voor LNV in 2008 is expliciet tot uitdrukking gebracht dat dit 'Nee-tenzij' regime niet van toepassing is op ingrepen buiten de EHS die gevolgen kunnen hebben voor de EHS zelf, de zogenaamde "externe effecten" (TK 29576, nr. 52). Deze aanvullende regelgeving kan bepalend zijn voor de voorgenomen plannen binnen de Belvédère indien die buiten de EHS worden gerealiseerd.

Natuurbeschermingswet 1998

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen.

Daarbij onderscheiden wij twee categorieën beschermingsgebieden:

- Natura 2000-gebieden.
- Beschermde natuurmonumenten.

Natura 2000

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten.

De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

Instandhoudingsdoelstellingen

Voor Natura 2000-gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen komen. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die mogelijk gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden hebben (inclusief externe werking), een vergunningplicht. Verlening van een vergunning voor een project is alleen aan de orde wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied niet in gevaar komen. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking, zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang.

Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn redenen van economische aard alleen geldig na goedkeuring door de Europese Commissie.

Voormalige Beschermd Natuurmonumenten

Naast deze Natura 2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook Beschermd Natuurmonumenten. Sinds de inwerkingtreding van de (oude) Natuurbeschermingswet zijn 188 gebieden aangewezen als Beschermd Natuurmonument of Staatsnatuurmonument. Door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 verdwijnt het verschil tussen Beschermd en Staatsnatuurmonumenten. Deze gebieden vallen momenteel onder de noemer van Beschermd Natuurmonumenten. Een deel van de Beschermd Natuurmonumenten vallen samen met Natura 2000-gebieden. Voor de overlappende delen geldt bij definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden het toetsingskader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet 1998 voor Natura 2000-gebieden. De oude doelen worden in het nieuwe aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied opgenomen. Hieraan wordt getoetst maar met een lichter regime dat valt onder artikel 16. Alleen als de oude doelen zijn opgenomen als instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied vallen deze onder artikel 19, in veel gevallen is dat echter niet zo.

Beschermd Natuurmonument

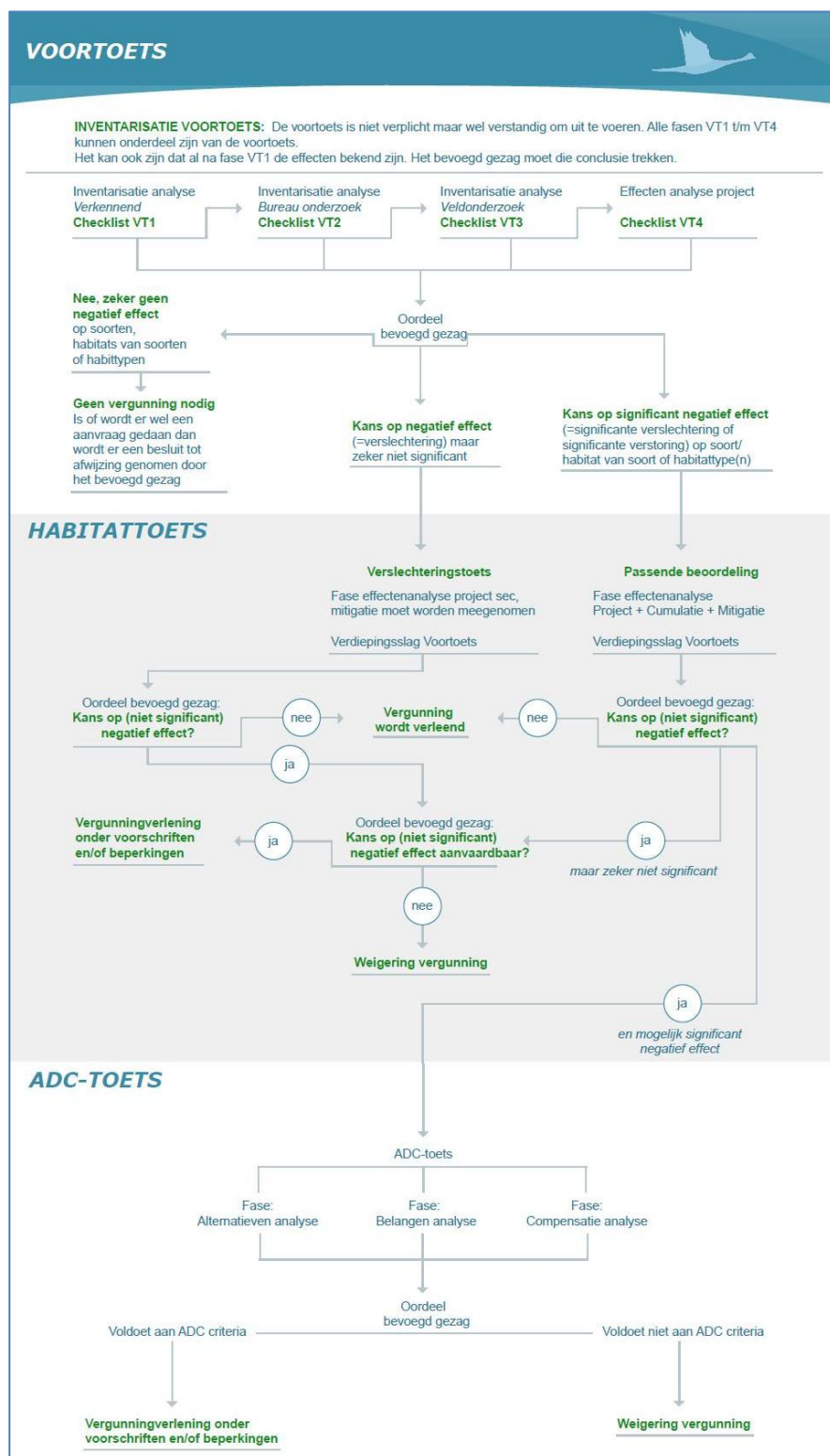
Waar de gebieden niet samen vallen, blijven Beschermd Natuurmonumenten in stand en vallen onder het toetsingskader van artikel 16 van de Natuurbeschermingswet 1998, dat hieronder wordt toegelicht. Het gaat hierbij om 66 gebieden. De status Beschermd Natuurmonument betekent dat het zonder vergunning verboden is om handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor dat natuurmonument.

Het gaat om handelingen die significante gevolgen kunnen hebben (ook bij twijfel) voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied. Tenzij er zwaarwegende openbare belangen zijn ('dwingende reden van openbaar belang') die het verlenen van een vergunning 'noodzakelijk' zijn. In tegenstelling tot de afweging bij een Natura 2000-gebied, hoeft hier geen alternatievenonderzoek plaats te vinden.

Bij Beschermd Natuurmonumenten ontbreken de instandhoudingsdoelen als toetsingskader voor mogelijke effecten, zoals bij de Natura 2000-gebieden. Het aanwijzingsbesluit van een Beschermd Natuurmonument bevat echter een overzicht van de te behouden natuurwaarden. Het toetsingskader en het traject tot vergunningverlening is vergelijkbaar met dat van de Natura 2000-gebieden, maar bij het uitblijven van aanzienlijke effecten (ADC-toets) gelden minder strenge regels.

Voor handelingen buiten het Beschermd Natuurmonument (voor zover aangewezen voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998), met mogelijke significante effecten op het gebied, is het begrip 'externe werking' van toepassing (art. 65 Natuurbeschermingswet). Dit betekent dat de vergunningplicht ook van toepassing is op handelingen met mogelijke negatieve gevolgen buiten een Beschermd Natuurmonument. Daarnaast is de zorgplichtbepaling (art. 191 Natuurbeschermingswet 1998) van toepassing.

Deze zorgplicht houdt onder andere in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan het vermoeden bestaat dat deze nadelig is voor de natuurwaarden van het gebied, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om gevolgen te voorkomen of te beperken.

Figuur B1: Schematische weergave vergunningverlening in het kader van Natura 2000 (website Regiebureau Natura 2000).

Onderzoek vergunningverlening Natura 2000

De Natuurbeschermingswet 1998 kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als er sprake is of kan zijn van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, is een Passende Beoordeling vereist. Als wel verslechtering van de kwaliteit van habitats optreedt, maar deze zeker niet significant is, kan worden volstaan met een Verslechteringstoets.

Als er geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en hoogstens sprake is van niet-significante verstoring van soorten, kan een Natuurbeschermingswetvergunning verleend worden. In dat geval hoeft er ook geen nader onderzoek gedaan te worden.

Passende Beoordeling

Bij de Passende Beoordeling wordt gedetailleerd in kaart gebracht wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het Natura 2000-gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen de initiatiefnemer van plan is te nemen. Hierbij wordt rekening gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen. De significantie van de gevolgen moet worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukekenmerken en omstandigheden van het gebied. Omkeerbare en tijdelijke effecten kunnen ook significant zijn.

Indien uit de Passende Beoordeling, waarbij ook rekening moet worden gehouden met cumulatieve effecten, de zekerheid verkregen is dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van een gebied niet aantast, kan het Bevoegd Gezag vergunning verlenen. Als wel significante effecten voorzien zijn, wordt alleen een vergunning verleend als alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaand aan het toestaan van een afwijking compensatie voor alle schade verzekerd zijn (de zogenaamde ADC-toets). Redenen van economische aard kunnen afhankelijk van de schaal ook gelden ook als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn redenen van economische aard alleen geldig na toetsing door de Europese Commissie.

Een activiteit heeft significante effecten als zij de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in gevaar brengt. Hiervoor is geen objectieve grens; per geval wordt bekeken of een effect significant is. Het oordeel moet gebaseerd zijn op de specifieke situatie die van toepassing is. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten onderzocht worden (Steunpunt Natura 2000, 2010).

Verslechteringstoets

Bij de Verslechteringstoets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op onaanvaardbare verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Indien deze verslechtering niet optreedt (dan wel indien deze gelet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is) kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen. Indien de verslechtering in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is, dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de Passende Beoordeling verloopt.

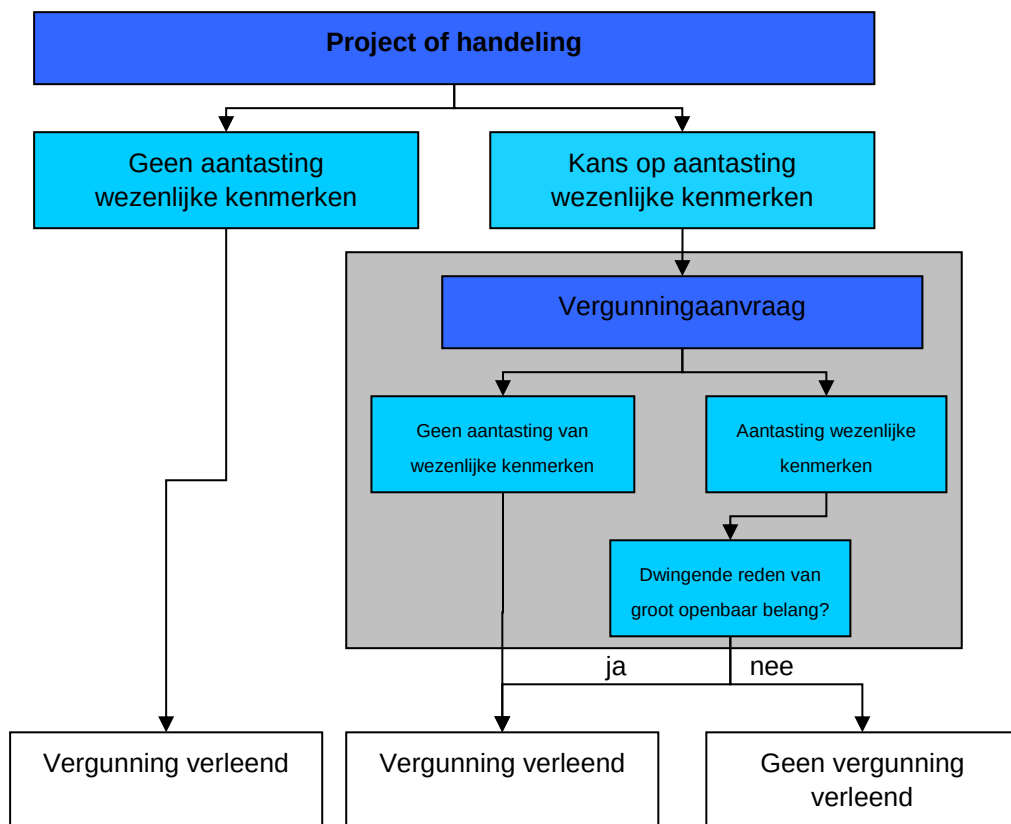
Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen. Ook hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten.

Om een Verslechteringstoets te kunnen uitvoeren, is het allereerst van belang een eenduidige definitie van verslechtering te hebben. In de Handreiking Natuurbeschermingswet (Ministerie van LNV, 2005) wordt dit begrip uitgewerkt. Onder 'verslechtering' wordt de fysieke aantasting van een habitat verstaan.

Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat, de oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van de habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudingsdoelstellingen.

Onderzoek Vergunningverlening Beschermd Natuurmonument

De status Beschermd Natuurmonument betekent dat het zonder vergunning verboden is om handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor dat Natuurmonument. Het gaat om handelingen die schadelijk kunnen zijn (ook bij twijfel) voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied. Als schadelijke handelingen worden in elk geval aangemerkt handelingen die de in het besluit tot aanwijzing als Beschermd Natuurmonument vermelde wezenlijke kenmerken van het Beschermd Natuurmonument aantasten. Een vergunning wordt slechts verleend indien met zekerheid vaststaat, dat die handelingen de natuurlijke kenmerken van het Beschermd Natuurmonument niet aantasten, tenzij dwingende redenen van groot openbaar belang tot het verlenen van een vergunning noodzaken. In tegenstelling tot de afweging bij een Natura 2000-gebied, hoeft hier geen alternatievenonderzoek plaats te vinden. Bij Beschermd Natuurmonumenten ontbreken de instandhoudingdoelen als toetsingskader voor mogelijke effecten, zoals bij de Natura 2000-gebieden. Het toetsingskader is onderstaand weergegeven.

Afwegingsschema vergunningverlening voor Natuurbeschermingswet

Wijzigingen Natuurbeschermingswet 1998 door Crisis- en herstelwet

De Crisis- en herstelwet heeft geleid tot een aantal wijzigingen van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wijzigingen hebben tot doel de wet in de praktijk beter hanteerbaar te maken, zonder afbreuk te doen aan de doelen van de wet en bijbehorende richtlijnen.

Ten aanzien van de reductie van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden:

- Bevoegde Gezagen hebben een aanschrijvingsbevoegdheid om passende maatregelen ter vermindering van de stikstofdepositie op te leggen aan iedereen die handelingen verricht die stikstofdepositie veroorzaken (artikel 19ke). Provincies hebben daarbij de mogelijkheid om reductiemaatregelen met betrekking tot inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer, bij verordening als generieke voorschriften vast te stellen.
 - Rijk, provincies en andere overheden maken afspraken om een dalende lijn van de stikstofdepositie te bewerkstelligen en nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken: dit vormt ten juridisch kader voor een programmatische aanpak van de reductie van de stikstofdepositie (artikel 19kg).
De wet verplicht overheden om afgesproken maatregelen te realiseren.
 - De gevolgen voor de stikstofdepositie van bestaande, niet-gewijzigde activiteiten (peildatum 7 december 2004) toetst het Bevoegd Gezag niet bij de beoordeling van een aanvraag van een Natuurbeschermingswetvergunning. Dat geldt ook voor uitbreidingen van bestaande activiteiten en nieuwe activiteiten, onder voorwaarde dat per saldo nergens sprake is van een toename van stikstofdepositie (artikel 19kd).

Ten aanzien van bestaand gebruik:

- De vrijstelling van de vergunningplicht en de aanschrijvingsbevoegdheid blijven gelden voor bestaand gebruik (peildatum 1 oktober 2005) dat onverhoopt niet in het beheerplan wordt opgenomen (wijziging artikelen 19c en 19d, derde lid).
De bevoegdheid tot het treffen van passende maatregelen komt, vanaf het moment dat het beheerplan is vastgesteld, te liggen bij het gezag dat, als voor het bestaand gebruik een vergunning zou zijn vereist op grond van artikel 19d, eerste lid, Nb-wet, het Bevoegd Gezag zou zijn voor vergunningverlening.
In de meeste gevallen zijn dat Gedeputeerde Staten; soms is dat de minister van EL&I (Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998).
- Het beschermingsregime van de oude doelen (bijvoorbeeld van Beschermd Natuurmonumenten) van Natura 2000 verlicht door de Crisis- en herstelwet.
- Het huidige regime van artikel 19a e.v. Natuurbeschermingswet blijft van toepassing. Voor oude doelen geldt een lichter regime van artikel 19ia in samenhang met artikel 16 van de Natuurbeschermingswet. Dit betekent dat voor mogelijk significante effecten op oude doelen geen Passende Beoordeling, voorzorgtoets of ADC-toets vereist is (hierbij gaat het om moeilijk te meten doelen als 'weidsheid' en 'stilte'. Bovendien geldt dat voor oude doelen de externe werking van projecten niet vergunningplichtig is, tenzij anders vermeldt in het aanwijzingsbesluit van het Beschermd Natuurmonument. Het blijft verboden zonder vergunning handelingen te verrichten die mogelijk schadelijk zijn voor de te beschermen waarden van een natuurmonument. Als voor een activiteit op drong van beide regimes (Natura 2000 en Beschermd Natuurmonument) een vergunning is vereist, is maar één vergunningaanvraag nodig bij hetzelfde Bevoegd Gezag (artikel 19ia, tweede lid).
- Het nieuwe artikel 19kb Nb-wet biedt een basis om bij ministeriële regeling regels te stellen over de wijze waarop de gevolgen voor Natura 2000-gebieden worden vastgesteld, met het oog op de vergunningverlening en de vaststelling van plannen. Deze regels kunnen onder meer verplichte rekenmodellen, onderzoeksmethoden of meetmethoden voorschrijven voor de beoordeling van de effecten. Het is ook mogelijk, op grond van een ecologische onderbouwing, geografische beperkingen aan het te onderzoeken gebied te stellen.
- In de wet staat nu expliciet dat tegen het besluit tot vaststelling van een beheerplan op grond van artikel 39 beroep open staat bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en welke onderdelen van het beheerplan voor beroep vatbaar zijn.
Dit zijn de beschrijvingen in het beheerplan van handelingen die het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen, en de daarbij in voorkomend geval aangegeven voorwaarden en beperkingen. Niet voor beroep vatbaar zijn de onderdelen van het beheerplan die de beschrijving bevatten van het – op uitvoering gerichte – beleid dat het desbetreffende Bevoegd Gezag wenselijk acht, waaronder de fasering en prioritering.

- De aanleg, het beheer en onderhoud van rijksinfrastructuur hebben mogelijk effecten op Natura 2000-gebieden. Bij de voorbereiding van een tracébesluit als bedoeld in artikel 15, eerste lid, Tracéwet en bij de voorbereiding van een wegaanpassingsbesluit als bedoeld in artikel 9 Spoorwet wegverbreding wordt in dat geval een 'natuurtoets' verricht. Daarbij worden alle mogelijke effecten van het project in beeld gebracht. Die natuurtoets komt overeen met de natuurtoets die op grond van de Nb-wet plaatsvindt bij de beoordeling van een vergunningaanvraag. Daarom is de plicht om een passende beoordeling uit te voeren, nu geïntegreerd in de besluitvorming voor een tracébesluit of een wegaanpassingsbesluit en is de vergunningplicht van de Natuurbeschermingswet niet meer van toepassing. In verband met de verantwoordelijkheid van de Minister van EL&I voor de natuurbeschermingsregelgeving is geregeld dat het wegaanpassingsbesluit of het tracébesluit in gevallen waar de natuurtoets deel van uitmaakt in dat besluit, in overeenstemming met de Minister van EL&I wordt genomen.
- In artikel 19a, eerste lid, is nu geregeld dat het Rijk projecten en andere handelingen van nationaal belang kan aanwijzen (bij of krachtens algemene maatregel van bestuur) die bij voorkeur worden opgenomen in het beheerplan. Hierbij gaat het in om infrastructurele werken zoals hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, luchthavens en waterkeringen, inclusief zandsuppleties, en om projecten en andere handelingen die van belang zijn voor economisch relevante sectoren, zoals de schelpdiervisserij. Het is aan het gezag dat het beheerplan vaststelt om te besluiten om de aangewezen projecten en handelingen ook daadwerkelijk op te nemen in het beheerplan. Wanneer dat gebeurt, zijn deze projecten en handelingen vergunningvrij en kunnen de in het geding zijnde natuurbelangen integraal en gebiedsgericht worden afgewogen tegen deze projecten en andere handelingen.
- In artikel 19a, tiende lid, is geregeld dat wanneer in het beheerplan projecten met mogelijk significante effecten zijn opgenomen, er voldaan wordt aan de voorwaarden van artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn. Een beheerplan waarin dergelijke projecten worden opgenomen, kan pas worden vastgesteld indien een Passende Beoordeling van de gevolgen voor het gebied is gemaakt.
- In artikel 19kc is de bevoegdheid opgenomen om bij ministeriële regeling en meldplicht voor bepaalde activiteiten in te voeren. Deze meldplicht is bedoeld voor uitzonderlijke gevallen. In beginsel moet een goed beeld bestaan van alle activiteiten die mogelijk verslechterende of significant verstorende effecten hebben op de natuurwaarden aan de hand van:
 - de informatie in het beheerplan en;
 - de informatie op basis van de verleende Natuurbeschermingswetvergunningen en;
 - de informatie die bij de overheid aanwezig is op basis van andere verleende vergunningen of gedane meldingen.
- De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voorheen Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) is het Bevoegd Gezag voor alle activiteiten met betrekking op rijksinfrastructurele werken, primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk, zandsuppleties, luchthavens, inclusief handelingen met betrekking tot het onderhoud daarvan.

Jurisprudentie artikel 19kd

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 7 september 2011 een verstrekkende uitspraak gedaan inzake artikel 19kd van de Nbwet 1998 (zaaknummer 201003301/1/R2).

Daarbij heeft de Afdeling geoordeeld:

- Bij voldoening aan artikel 19kd een vergunning op grond van artikel 19d Nbwet 1998 is vereist.
- Artikel 19kd Nbwet 1998 strijdig is met de Habitatrichtlijn en buiten toepassing moet blijven, voor Vogelrichtlijngebieden die reeds vóór 7 december 2004 zijn aangewezen.

Dit laatste is het geval bij alle Limburgse Vogelrichtlijngebieden.

Dit betekent dat een vergunningaanvraag artikel 19d Nbwet bij de wijziging of uitbreiding van bijvoorbeeld een veehouderij of een industriële inrichting die stikstofdepositie veroorzaakt op een Vogelrichtlijngebied, waarvoor nog niet eerder een Nbwet-vergunning is verleend, betrekking dient te hebben op de exploitatie van het gehele bedrijf na uitbreiding of wijziging. Daarbij dient de vergunningaanvraag te worden beoordeeld op grond van de artikelen 19e t/m 19h Nbwet. Hierbij is onder meer de vraag relevant of bij zodanige vergunningaanvraag een passende beoordeling moet worden gemaakt als bedoeld in artikel 19f. In dit verband volgt uit de uitspraak van de Raad van State tevens dat significante gevolgen, in een zodanig geval uitgesloten kunnen worden geacht wanneer de wijziging of uitbreiding niet leidt tot een verhoging van de stikstofdepositie ten opzichte van de reeds krachtens de Wet milieubeheer of Hinderwet vergunde situatie op de datum dat het gebied op de lijst van gebieden van communautair belang werd geplaatst, dan wel de datum waarop de aanwijzing in de zin van de Vogelrichtlijn van kracht werd, mits dit geen datum betreft vóór 10 juni 1994¹⁰. Kortom: is het betreffende Vogelrichtlijngebied op de lijst van gebieden van communautair belang geplaatst dan wel is de aanwijzing van dit gebied in de zin van de Vogelrichtlijn van kracht geworden vóór 10 juni 1994 (aan de orde bij diverse Limburgse Vogelrichtlijngebieden), dan geldt 10 juni 1994 als referentiedatum en dient te worden bezien of de wijziging of uitbreiding niet leidt tot een verhoging van de stikstofdepositie ten opzichte van de op 10 juni 1994 krachtens de Wet milieubeheer of Hinderwet vergunde situatie.

Voor vergunningaanvragen, waarin tevens het veroorzaken van (enkel) stikstofdepositie op één of meer Duitse en/of Belgische Natura 2000-gebieden is voorzien geldt het volgende: als resultaat van de uitspraak van de Raad van State van 24 augustus 2011 inzake de Kolencentrale Eemshaven (zaaknummer 200902744/1/R2), dient de beoordeling van die aanvragen mede aan de hand van artikel 6¹¹, derde lid, van de Habitatrichtlijn plaats te vinden.

¹⁰ De datum waarop de omzettingstermijn van de Habitatrichtlijn is afgelopen.

¹¹ Dit artikel is omgezet in Nederlandse regelgeving, met name art. 19d-f van de Natuurbeschermingswet 1998.